ЎРТАЧИРЧИҚ ТУМАНЛАРОРО ИҚТИСОДИЙ СУДИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Ўртачирчиқ тумани

2024 йил 07 май

Ўртачирчик туманлараро иктисодий суди, судья У.Суюнов раислигида, судья ёрдамчиси Ж.Ибрагимов котиблигида, даъвогар -"ZERNOFF" МЧЖ манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Тошкент вилояти ҳудудий бошқармасининг жавобгар - "Ортиқбоева Жамила Агро" фермер хўжалиги хисобидан 62.440.103,75 сўм асосий қарз ва 31.220.051,88 сўм пеня ундириш тўғрисидаги иктисодий ишни, даъвогар Ф.Ўрмонов вакиллари Дж.Садиков, (ишончнома иштирокида биносида очиқ мажлисида кўриб чикиб. суд СУД қуйидагиларни

аниқлади:

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Тошкент вилояти худудий бошқармаси даъвогар - "ZERNOFF" МЧЖ манфаатида судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар - "Ортиқбоева Жамила Агро" фермер хўжалиги ҳисобидан 62.440.103,75 сўм асосий қарз ва 31.220.051,88 сўм пеня ундириб беришни сўраган.

Палата вакиллари суд мажлисида иштирок этмадилар, лекин даъво аризада ишни ўзларининг иштирокисиз кўриш сўралган.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакиллари судга солиштирма далолатнома такдим этишиб, унга кўра жавобгар томонидан суд мажлиси кунига қадар асосий қарздорлик бартараф этилганли, шу боис даъвонинг фақат пеня қисмини ундириб беришни сўрадилар.

Суд мажлисида жавобгар вакиллари иштирок этмадилар. Лекин ишни кўриш вақти ва жойи тўғрисида тегишли тартибда хабардор килинган.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 170-моддасининг 3-қисмига асосан иш муҳокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган жавобгар, учинчи шахслар суд мажлисига келмаса, низо уларнинг йўқлигида ҳал қилиниши мумкин.

Шу боис, суд ишни жавобгар ҳамда Палата вакиллари иштирокисиз кўриш мумкин деб ҳисоблайди.

Суд ишда иштирок этган даъвогар вакиллари тушунтиришларини тинглаб, ишдаги мавжуд хужжатларга хуқуқий бахо бериб, қуйидаги

асосларга кўра даъвогарнинг даъво талабларини қисман қаноатлантиришни, ишни кўриш билан боғлиқ суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим топади.

Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси (бундан кейин матнда – ФК) 234-моддасида мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ФКда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқиши, 236-моддасида эса мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши кераклиги белгиланган.

Иш хужжатларидан кўринишича, "ZERNOFF" МЧЖ (Тайёрловчи) ва "Ортиқбоева Жамила Агро" фермер хўжалиги (Хўжалик) ўртасида 2022 йил 09 июль куни 84-сонли бошоқли дон харид қилиш бўйича фьючерс шартномаси тузилган.

Мазкур шартноманинг 1.2-бандига кўра Хўжалик томонидан Тайёрловчига 177,73 тонна буғдой етказиб берилиши белгиланган.

Шартноманинг 1.1-бандига кўра, Хўжалик Тайёрловчига 2023 йил хосилидан 66 гектар ер майдонидан давлат стандарти бўйича шартноманинг 1.2 ва 1.3-бандларида кўрастилган махсулотларни топшириши, Тайёрловчи эса Хўжаликни шартномада белгиланган тартибда бошоқли дон уруғлиги билан таъминлаши, етиштирилган махсулотларни қабул қилиб олиш ва унинг ҳақини тўлаб бериш мажбуриятини олган.

Шартноманинг 3.2-бандида, Хўжалик уруғлик қийматининг 15 фоизини олдиндан, қолган 85 фоизини уруғликни олган пайтдан бошлаб 60 кундан кечиктирмасдан тўлаб берилиши белгиланган.

Шартнома шартларидан келиб чиқиб, даъвогар томонидан шартнома шартлари бажарилиб, жавобгар тегишли тартибда дон уруғлиги, азотли минерал ўғит, пул маблағлари билан таъминланган ва етиштирилган маҳсулотларни қабул қилиб олган.

Жавобгар томонидан шартнома шартлари лозим даражада бажарилмаган, яъни жавобгар давлат хариди учун жами 179,08 тонна буғдойни даъвогарга етказиб берган, бунда умумий қийматда жавобгар томонидан топширилган дон маҳсулоти жами қиймати 487.895.883,08 сумни ташкил этган. Натижада жавобгарнинг даъвогар олдида 62.440.103,75 сум миҳдорида ҳарздорлик вужудга келган.

Бу ҳолат иш ҳужжатларида мавжуд бўлган тарафлар ўртасида тасдиқланган ҳисоб-фактуралар билан ўз исботини топади.

Даъвогар томонидан жавобгарга қарздорликларни бартараф этишни сўраб 2024 йил январь ойида 18-сонли юборилган талабнома жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

Бироқ, даъвогарнинг судга тақдим этган маълумотига кўра жавобгар томонидан суд мажлиси кунига қадар асосий қарздорлик тўлиқ бартараф этилган.

Шу сабабли, суд даъво талабининг асосий қарз ундириш қисмини қаноатлантиришни рад этишни лозим топади.

Шунингдек, даъво аризада жавобгар томонидан шартнома мажбуриятлари ўз вақтида бажарилмаганлиги учун шартноманинг 4.2-банди иккинчи қисмига асосан 31.220.051,88 сўм пеня ундириш сўралган.

Шартноманинг 4.2-банди иккинчи қисмида, Хўжалик Тайёрловчига тўлов муддати ўтказиб юборилган ҳар бир кун учун муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг 0,4 фоизи миқдорида, бироқ муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг 50 фоизидан ортиқ бўлмаган миқдорда пеня тўлашлиги белгиланган.

ФКнинг 333-моддасига асосан, қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонун ҳужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради.

Ўзбекистон Республикаси Олий Хўжалик суди Пленумининг "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун ҳужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида"ги №163-сонли қарорининг 2-бандида шартномада жарима ёки пеня шаклида белгиланадиган неустойка тарафлар томонидан қабул қилинган мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаш усулларидан бири ҳисобланиши, неустойкани ундириш тўғрисидаги даъволарни ҳал қилишда неустойка миқдорининг қонун талабларига мувофиқ ҳисобланганлиги, унинг асослилиги, мажбурият бузилиши оқибатларига мутаносиблиги каби ҳолатларни ҳар томонлама ва чуқур муҳокама қилиб, талаб қилинган неустойканинг адолатли миқдорини белгилашлари шартлиги тўғрисида тушунтириш берилган.

Ушбу ҳолатда, суд шартноманинг шартларига кўра, топширилган маҳсулотлар ва кўрсатилган хизматлар учун жавобгар томонидан ўз ваҳтида ва тўлиҳ тўловлар амалга оширилмаганлиги сабабли, даъвогарнинг даъво аризасидаги жавобгар ҳисобидан пеня ундириш талабини асосли деб ҳисоблайди.

Бироқ, Ўзбекистон Республикаси Олий Хўжалик суди Пленумининг "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўғрисидаги фукаролик қонун хужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида"ги №163-сонли қарорининг Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 326-моддасида агар тўланиши лозим бўлган неустойка кредиторнинг мажбуриятини бузиш оқибатларига номутаносиблиги кўриниб турса, суд неустойкани камайтиришга ҳақли эканлиги, бунда қарздор мажбуриятни мажбуриятда бажарганлиги, иштирок даражада тарафларнинг мулкий ахволи, шунингдек кредиторнинг манфаатлари

эътиборга олиниши кераклиги, суд алоҳида ҳолларда ҳарздор ва кредиторнинг манфаатларини ҳисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш ҳуҳуҳига эга эканлиги назарда тутилган. Бунда неустойканинг энг кам миҳдори Фуҳаролик кодексининг 327-моддасида кўрсатилган фоизлар миҳдоридан кам бўлмаслиги лозимлигини эътиборга олиб, суд жавобгардан ундирилиши талаб ҳилинган пеня суммасини камайтиришни, яъни 3.000.000 сўм миҳдорида ҳаноатлантиришни лозим деб ҳисоблайди.

Иқтисодий процессуал кодекси 118-моддаси биринчи қисмига асосан, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда ундирилиши белгиланган.

Қайд этилганларга кўра, суд даъвогарнинг даъво талабларини қисман қаноатлантиришни, суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим топди.

Бинобарин, Ўзбекистон Республикаси ФКнинг 234, 236, 326, 333, 437,449-моддалари, ИПКнинг 118, 176-179, 186-моддаларини қўллаб, суд

қарор қилади:

Даъвогарнинг даъво талаблари қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар - "Ортиқбоева Жамила Агро" фермер хўжалиги ҳисобидан даъвогар - "ZERNOFF" МЧЖ фойдасига 3.000.000 сўм пеня ва 34.000 сўм почта харажатлари ундирилсин.

Даъво талабларининг қолган қисмини қаноатлантириш рад этилсин.

Жавобгар - "Ортиқбоева Жамила Агро" фермер хўжалиги ҳисобидан Республика бюджетига 1.873.203,11 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қарори қабул қилингандан кейин бир ойлик муддат ўтгач қонуний кучга киради.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақаси берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарорига нисбатан қонунда белгиланган муддатда ушбу суд орқали Тошкент вилоят судига тегишли тартибда шикоят бериш (протест келтириш) мумкин.

Раислик қилувчи, судья

У.Суюнов

